

Изази неђељом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ је Београд и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф., на четврт године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на четврт године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Преплата шаље се у издањем писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом уплатити на пошту у Котор. Довиен пишау се уредништу. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За веће и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 13 августа. — Тесар је на подне походио б. Краља Милана, који сјутра полази у Карлсбад.

У једном писму Пол. Кор. из Петрограда пишу како се тамо вјерује да ће се моћи сложити мишљење кр. Милана и кр. Наталије у питању састанка Наталијина са Краљем Александром. Умјерени политички кругови у Петрограду не боје се да би што могло шкодити приликама у Србији, ако би се ријешење тог питања закаснило, на ви династији Обреновића. Цар, који је од неког времена више пута показао како му је мио Краљ Александар, не би заного помагао никаква предузећа ма каквијех претендената против младога Краља Србије.

ЛОНДОН, 13 августа. — „Стандард“, јавља да је Султан одбио исказа крићанског одбора. На Крити је опасност виша. Турска војска заузима згодне положаје.

МИНСТЕР, 13 августа. — Цар њемачки, дошавши из Меца, био је овдје одушевљено дочекан.

ПЕТРОГРАД, 13 августа. — Цар и Царица укрцали су се синоћ на броду „Держава“.

РИМ, 13 августа. — По затвору анархиста Фратинија, ради бачене бомбе прије пет дана, ушло се у траг до сад непознатој задрузи анархиста, названој *circolo della rivolta*.

СТРАСБУРГ, 13 августа. — Писмом губернатору захваљује Цар њемачки народу Алсаса и Лотарингије на сјајном дочеку, који га је утврдио у вјеровану, да у тијем од заманде њемачким покрајинама живи народ послушан и разуман, који ће се све тврђе приспојавати Њемачкој.

БЕЧ, 14 августа. — Персијски Шах кренуо је јутрос Дунавом у Пешту, гдје ће остати два дана. Аустријска господа пратиће га до Подволочиска, осим Темела који, због слабости, иде до Пеште. Тесар је Темелу даровао велику ленту Франца Јосифа I.

ПЕТРОГРАД, 14 августа. — Цар и Царица одложили су полазак у Кодањ, због слабости Великога Књаза Владимира.

БИОГРАД, 14 августа. — Распис министра К. Таушановића начелницима, побија одлучно да у сазиву народне војске на годишње вједбање има ратоборне тежње, позива начелнике да казне проносаче тијех гласова и да умире народ.

ПЕТРОГРАД, 15 августа. — „Правитељствени Вјесник“ јавља, да су Цар, Царица, Царевић Нашљедник и остала августјејша дјца, синоћ у 6 часова, кренули у Кодањ.

ЛОНДОН, 15 августа. — Раденици многијех индустрија придружују се покрету обуставе рада. Сва су трговишта јако страдала.

АТИНА, 15 авг. — Прекјуче се жестоко тресла земља у свој Грчкој, по штете је врло мало.

ПАРИЗ, 15 авг. — Велики Књаз Борђе и рођак му Александар Михајловић дошли су у поноћи, у пуном инкогниту.

ЗЛАТНИ ПРАГ, 16 авг. — Задруга чешких ђакова забрањена је због понашања, њених изасланика при конгресу у Паризу.

ЛОНДОН, 16 авг. Гледстон је штампао писмо влади, којим иште да влада примора Султана, да учини пре-

стати свирепства у Јерменској. — Обуштава рада напредује.

ПАРИЗ, 16 авг. — Буланже препоручује прогласом поланике за сенски департаман.

БИОГРАД, 16 авг. — У прву неђељу биће општи збор српскога свештенства, у Нишу.

КОДАЊ, 17 августа. — Цар, царица и царска породица бише дочекани од краљевске данске породице и пошоме у Фреденсборг. Краљеви дански и грчки идоше у сусрет јоту Држави.

БИОГРАД, 17 августа. — Званично се побијају тврђења у бугарском коминике-у изложена, и наводи се да то чини влада бугарска једно у тој намери, да узбуњујућим гласовима о Србији одврати пажњу од оружања бугарског. У круговима српским прихвата се бугарско објашњење односно куповине пушака, ипак појачање војске бугарске изазива сумњу, која је још више поткријепљена држањем кругова бугарских.

ПЕТРОГРАД, 17 августа. — Прије свога поласка Цар је дао благослов војводи Лајхтенбершком предикомом Спаситељевом. Војвода Борђија пошао је с Књагињом Станом пут Москве на своје добро у Тамбов. Узрок доцнијем поласку царевом није била болест великог књаза Владимира него велике књагиње Марије Павловне, која је јуче ослабила од тешке анемије (бескрвности).

ПАРИЗ, 17 августа. — Чељад ухапшена поводом изгреда у цирку осуђени су на разне казне.

БЕРЛИН, 17 августа. — „Нордајче“ полемизује против бранилаца подuzeћа Емин-пашиног вели, да је канцелару дужност да управља политиком спољашњом, а не предједнику одбора Емину.

ЛОНДОН, 17 августа. — Број штампадура, те уставине радње, скочио је на 2000.

СОФИЈА, 17 августа. — Владика грчки у Варни позвао је да за три дана остави Бугарску, иначе ће бити протјеран. У званичном саопштењу, говорећи о грдњама и пријетњама српских листова, вели се, да би Срби добро чинили да се сјете догађаја од 1885.

БЕЧ, 17 августа. — Калноки пошао у Ишл.

БИОГРАД, 17 августа. — Министар Таушановић пошао је за десет дана на отпуст у бању Хал.

СОФИЈА, 17 августа. — Књаз се опоравио и поћи ће скоријем по Бугарској, гдје ће присуствовати мањеврама.

ПРАГ, 17 августа. — Старочешки листови сажаљевају разрјешење академијског удружења чешког.

РИМ, 17 августа. — Краљ Умберто примио је мисију абисинску, која му је предала писмо Менеликово, у којем исти увјерава краља италијанског о својем пријатељству, објављује му да ће потписати уговор пријатељства и трговине и моли га за заштиту Италије, да би се обезбједила владавина Етиопије. Умберто одговорио је мисији, да ће остати пријатељи као што су били већ од толико година, а заштита, коју ће Италија удјелити Абисинији, служиће јој као јемство углављеном уговору.

ПАРИЗ, 17 августа. — Карно је потписао декрет, којим наређује избора посланика за 22 Септембра.

ПЕТРОГРАД, 17 августа. — Данас је било вјенчање војводе Лајхтенберга и Књагиње Црногорске Стане у присуству Њихових породица. Књаз и Нашљедник Данило полазе прексјутра.

ИЗ НОВИНА.

Лист „Московскія Вѣдомости“ од 27 јула, који нам је преко Генове, у Италији, стигао, доноси у свом уводном чланку под датумом 26 јула ово:

Данас се свршио нови радосни чин у руском императорском Дому, и по поводу истог искрена радост дијели се међу двије православне државе: великом Русијом и малом јуначком Црном Гором.

Његово Императорско Вис. Вел. Књ. Петар Николајевић, вјенчао се кћером владајућег Књаза Николе I, с Милицом Николајевном, која од сада ступа у наш царски Дом, као руска Велика Књагиња.

То вјенчање има за нас Русе особито радосни значај, још и по томе, што се је руски Велики Књаз сјединио с брачним везама с православном, по рођењу, Кнегињом; но и, осим тога, Високовјенчана привлачи к себи, у многим одношајима, топле осјећаје руског народа.

Рођена у православљу, васпитана у Петрограду, Вел. Књ. Милица Николајевна, још из дјетињства познала је и завољела Русију, која јој је сад постала Њеном отаџбином. Њезине личне високе врлине, још из самог Њеног дјетињства, у нас су се високо цијениле и добила је вишу награду, с којом је она удостојена ступањем у руску царску Породицу. Ту част с Њоме дијели и сва црногорска књажевска Породица, која, како својим примјерним животом у кругу породичном, тако и заслужним владањем у области државној, већ давно су стекли љубав и уважење цијелог руског народа.

Одношаји међу Русијом и Црном Гором, били су свагда неизмјенљиво искрени и тијесно пријатељски; а брак Великог Књаза Петра Николајевића, послужиће још боље њиховом учвршћењу. Одношаји ти, зидају се на непоколебљивим општим основама: Православје и Словенство. У њима закључују се како главни виши идеали обавију словенских држава, тако и главни елементи њиховог народног и политичког опстанка.

Том истином потпуно је проникнут данашњи Владар Црне Горе, Књаз Никола I. и безуступно слиједеће по правоме путу к обезбјеђењу општих цијељи Русије и Црне Горе; он је достигао за себе и своју породицу високу част еродити се с руским Императорским Домом и доставио је својој отаџбини положај коме могу завидјети много више и моћније државе.

Родитељ Вел. Књ. Милице Николајевне, олицетворава у себи све врлине свога јуначког народа, који нигда није сумњао у Русију и свагда према њој поступао искрено, како у тузи тако и у радости. Искреноста та, свагда је с наше стране дочекивана сјуним признањем и саосјећајем. Русија је свагда пружала Црној Гори руку помоћи, и тако ће поступати свагда и у будуће.

Желимо Високовјенчанам те потпуне среће, коју они заслужују, са свима залагама с којима потпуно они владају, и за које од свег срца моли Свевишњег сва Русија.

„Новое Время“ вели:

У правој родственој установи, свршило се данас у Петерхофу вјенчање Њег. Имп. Височанства Вел. Књаза Петра Николајевића с Кнегињом Милицом Николајевном. Вјековна узајамна дружба руске земље и одважног словенског племена, јуначких бранећи на крајњем западу своју самосталност и вјеру отаца, учвршћена је сада савезом крвним, освећеним у радосној свечаности православном црквом. Лицом к лицу латинством и турцима, стијењивани и саблажњивани духовним ауторитетом напства и силном свијетском влашћу, његовијех представника у сусједним земљама, саблажњивани добрима тако назване западне културе, народ црногорски од малог до великога, у лицу војника за слободу и вјеру отаџбине, у лицу управитеља и предводитеља његовијех, у лицу чланова његове књажевске породице — остао је све до

данашњега дана вјеран словенској идеји и неизмјеним вјери отаца. Тако је било у саме тешке године искушења, кад је Црна Гора, одкидена, удаљена непријатељским стањима од Русије, није могла не осјећати себе савршено безпомоћном и осамљеном. Сад се много измијенило. Јака подршка Русије, помогла је храбрости синова Црне Горе, поставити књажество у свима одношајима — политичком, територијалном, економном — у такав положај о ком није могао ни сањати почетком овога столећа. Свршени данас догађај и бивша јуче вјеридба друге кћери Књаза црногорског, Кнегиње Стане Николајевне с Његовим Имп. Височанством, Књазом Борђем Максимилијановићем војв. Лајхтенбершким, двоструко учвршћује тај вјековни савез и послужиће новим залогом сталности давне и искушане дружбе двају словенских племена. Искрене и срдачне жеље рускога народа, поздрављају двије црногорске Кнегиње из породице старог и вјерног савезника Русије, које ступају у руску царску породицу.

Пригодом преговора за трговачки уговор међу Србијом и Бугарском, биоградски „Одјек“ доноси:

Мисао о солидарности свих балканских народа — то је мисао будућности. Само кад сви народи балканског полуострва своје заједничке интересе потпуно појмили буду, кад Срби, Бугари, Румуни и Грци увиде да њихова снага лежи у међусобној солидарности, онда ћемо тек сви заједно моћи тековину наших отаца од туђинске навале успјешно бранити, најпој самосталности нове гаранције стећи и будућност своју тако удесити, како то нашој дичној прошлости најбоље одговара. Подзаставом такве солидарности све би се диференције могле изравнати, сва би се спорна питања пријатељским путем поступно ријешила.

Ми балкански народи морали смо сви без разлике кроз читава столећа мучну борбу водити, док смо се тешког руског јарма ослободили. Читава су се покољења жртвовала, потоци крви и суза су проливени, док је најпослије последи дуге таме и нас сунце златне слободе обасјало. И сада хоћемо да својом неслогом излажемо опет опасности нашу крваву тековину? Зар да сами туђем упливу врата, отворимо, да туђинској инвазији земљиште уравнамо? Зар сами да копамо раку својој слободи и самосталности, раскомадавајући своју снагу услед међусобног неповјерења, мјесто да се сложимо свим силама упремо, да заједнички дамо отпора свакоме непријатељу наше слободе? Заста нам оно нијесу пријатељи, који рију против слоге и солидарности балканских народа!...

Ну солидарност балканских народа није само у међународној политици важан фактор. И на пољу економних интереса мора се с њом брижљиво рачунати. Преговори, што се између Србије и Бугарске воде да се трговински одношаји обје државе уреде, дају нам доказа, да и Бугари већ називу значај солидарности. Никада неће изненадити, што бугарска влада особиту важност на то полаже, да се трговински одношаји између Србије и Бугарске тако уреде, да обје стране потпуно задовољне буду. Бугарски одношаји треба да се консолидују. Баш због ненормалног положаја, у коме се данашња Бугарска налази, мора она тежити, да га регулише. Владајући кругови у Бугарској сигурно би тиме много добили, кад би се уређење трговинских одношаја са Србијом повољно свршило закључењем трговачког уговора.

Далеко је од српског народа и помисао, да непријатељује оправданим аспирацијама бугарским.

Али прије свега треба Бугари да се чувају тога, да ремете солидарност свијех балканских народа, подајући се једностраним упливима или служећи чак као средство туђим интересима. Гроф Калноки је пред делегацијама означио самосталност балканских народа као програм аустроугарске источне политике. Балканске државе треба да тај програм прихвате сложено кладећи се свега што би ишло на руку шовинистичким велентетима, које је кнез Бисмарк згодно кретио „магнатском политиком“. Аустро-угарској монархији, која Босну и Херцеговину у својим рукама држи, зацјело ми не засамо, кад јој кажемо да је она у прилици, да допринесе остваривању независности свих балканских народа. Она политика пак, коју је већ и кнез Би-

смарк осудио и која је канда у Бугарској од великог уплива, не може балканским народима ништа дати. Она је покушавала да захвати земљишта и у Биограду, она је била незадовољна и са Ристићевим и са Грујићевим министарством, док није најпослије ствар до потпуне кризе довела. Са том политиком и поборницима њеним на балканском полуострву не можемо се ми никад сложити, јер би то значило напуштати најсветије интересе самог српског народа, тако и свијех осталих балканских народа. То је искрена и отворена ријеч нашим бугарским сусједима, и ми се надамо, да ће они ово наше мишљење знати цијенити, те ће бити вољни, да у том смислу уредимо не само наше трговинске одношаје, него и све остале заједничке послове, у интересу слободе и самосталности свих балканских народа.

ДОПИСИ.

С. Франциско (Америка), 10 јула 1889.

Како сваке тако и ове године наше „Српско-Црногорско литерално и добро-торно друштво“ чињело је у неђељу 9 јула свој излет у „Badgers Park“—Оакланд—у.

Рано изјутра скупили су се сви чланови друштва у стан. Кад се примакло вријеме поласка, уредили смо се двојица и двојица, а пред нама била музична банда, за којом су пошене двије заставе сјеверо-американске и лијена српска тробојница са бијелим двоглавим орлом Немањина. Чим смо се упутили, музика је почела свирати познати српски марш „Радо иде Србин“. Дивно је било виђети окупљену киту ербадије из свију српских покрајина, ће и у далекој Америци не заборавља свој за-вичај, своје обичаје и своје пјесме. Лијена је земља Америка, лијене су у њој уста-нове друштвене, али Србин и овамо радо се сјећа свог милостивог за-вичаја. Сваки ваш корак к напретку ми са озбиљним одуше-вљењем пратимо. Послије српског марша, музика је свирала и друге српске комаде.

Овако уређени пролазили смо кроз улице, док не стигосмо ће је влак био готов да прими нас путнике, те да нас доведе до Парка. Младеш није престајала пјевати српске пјесме. Кад смо стигли код Парка сваки појури да се научива оне природне љепоте с којом је богата цијела Америка. У Парку се мало поодмо-римо и тад одпочио трка. Трку су одпочеле најприје девојчице од 13—16 година, по-слије оне од 16—20, па најпослије и младе госпође. Која би у трци прва била добила је награду. Награде су биле златне, ере-брне и свилене. Иза трка играло се је, пјевало и јело све до 7½ ура у вече. У то прилике и влак који нас до пароброда доведе, а паробродом дођемо до вароши, а разумије се све пошљевајући српске пје-сме. Кад смо у варош дошли, истим редом упутисмо се у друштвени стан, ће нас је предједник г. Лазар Јововић поздравио с њеколико искрених ријечи, и послје чега се развијемо кућама, али најприје кличући: „живјело Српство!“

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ДЕЛИ-БАКИЋ.

РОМАН.

ОД ЈАКОВА ИГЊАТОВИЋА.

(Наставак.)

Павле Бакић, послје растанка са краљем Лаушем, са јуначина својим отисне се с осталом војском Срему, гдје Михало-гду Ферхат-бег, херцеговачка потурица, силним коњаницима прешав Саву, земљу српјемску пустоши. На пут им се етати мора, да се не би преко Ирига и Камени-це Дунава дочепали, и над Варадином обаду Дунава заузели.

Арицбискуп Томорије главни вођ. Краљ Лауш има на три стране војске, и премда су Турци силни, да краљ сва та три одјелка у сугласном правцу крене, бар до првог доласка Сулејмановог, могли би све Турке преко Саве претјерати, и на тој страни утврдити се.

Запољски има у Ердељу знатне војске, али се извињава, да му је Сријем на далеко, и да мора област своју чувати.

Има још прилично војске, а тврдих јунака: Ристо Франђенан, хрватски бан, јунак а добар вођ у Босној Лајце-град још је у хришћанским рукама; Петар Кеглевћ са одабраним Хрватима и Србима јуначки се држи против нападаја турског.

Што је још језгра, то је у Томори-јевој војсци, њешто старијих војника, њешто одушевљених младих, којима још ни-је на памет пало, у несрећи домовине, пред чељушти силног Сулејмана, од бли-жњег си шићарити, као што нијесу, те вел-муже чине, не хајућ, што ће са отетим и своје насилном душману уступити.

Чете мале, али одушевљене, неће сломити рог полумјесецу мохамедовом,

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 19 августа.

(Из Двора.) У сриједу вече, Њено Височанство Књагиња Милена, примила је из Петерхофа од Њеног Импера-торског Височанства Своје Свијетле Кхери ову депешу:

SON ALTESSE LA PRINCESSE MILENA

Драга Мама! Помоћу Бож-јом, Ја се вјенчах с Твојим и Татиним благословом. Сретно са Мојим Мужем полазим да-нас у Тамбов. Мој поздрав Теби, родбини и милој Црној Гори.

Твоја Стане.

(Благодарење.) Ради сретног вјен-чања Њиховијех Императорских Ви-сочанстава Књаза Георгија Романов-ског вој. Лајхтенберског са Кња-гињом Станом Николајевном, које се свршило у Сергијевском, у срије-ду 16 о м. црногорски народ најср-дјачније и са највећом побожности уз-дигао је топлу молитву Свевишњему Богу, за здравље Нововјенчанијех и Узвишенијех Родитеља Њиховијех. За то у четвртак, 17 о м. отијевано је у нашој саборној митрополитској цркви „Тебе Бога фалимо“ и остале побожне молитве — најсветије. При светлијем молитвама чинодјелствовао је Његово Високопреосвештенство Г. митрополит Митрофан, уз припомоћ цетињског про-тођакона г. Филипа Радичевића и оста-лијех свештеника. На благодарењу присутни бијаху: Њено Височанство Књагиња Даринка, Њихове Свјетлости Књаз Петар А. Карађерђевић и Књаз Мирко Велики Војвода Зетски, Књаги-ња Зорка и Кнегињице Олга Данилова, Јелена и Ана; сви наши министри ко-ји су на Цетињу, сви великодостојни-ци и чланови Великог Суда, све мјес-не грађанске и војничке власти, от-правник послова при царско-руском посланству, г. П. Д. Вурцел, отпра-вник послова француске Републике, коште Серсеј, и остали заступници стра-нијех Дворова у потпуној гали са ли-јеним бројем побожног цетињског на-рода обојег пола.

До цркве и од цркве уз раме је пратио Њено Височанство Књагињу Даринку, Његова Свјетлост Књаз Пе-тар А. Карађерђевић. Пред Свијетлим

ал ће га наоблачити, а да се на њ круп-а стропшта.

Ферхат-бег Михалогду, потурица, за-вичај му је земља плаховите неретве, ју-нак на биљези, крштен бијане на име Михајло. Турци Кесеџије поробише дом бабин, све испекоше, сестру му увукоше у харем, а Михајло, дечак снажан, у Ја-ничаре би утрпан, Ходе га научише, да је алкуран бољи од Ристова Јеванђеља, а овамо и сам Мухамед каже у алкурану да је Исус-Христос пророк који је истинско сло-во божије проповједао, и Чивуте прекора-ва, што му нијесу поуке примили.

Михалогду Ферхат, дијете ратара, кроз јунаштво бег и валија, зна за јадну рају да је жива, алу госпоштини на све запо-равља, па и на крено име своје; сјај по-дмјесеца опејену о очи, а срце му при-влачи пљен, етечен муком сиромашног на-рода: Под копитама кова Ферхатовића тра-ва не растинут, отимању освјетљава му пожар домова густих села, старих тековина.

Проуеше се турске хатлије и бијесни Татари по равном Сријему, пале, сјеку тје-рају стоку, а с њом и људство у робље. Бјесномучни Татари, једни коњем у хрне људске убадају, газе; други оловном кам-дијом тјерају женску чељад, дјецу, што не могу од својијех да се откину, већ криком и јауком једно друго у помоћ дозива. Погдјекоји отац пада крвљу обливен усред чељад своје, да бар међ њим душу испу-сти други притиснув љубу зјереницу преи-ма, замахнутом десницом штити је док му димшија хатлије руку пресејече и главу одруби, а затијем неву у вриску на хату однесе.

На равном пољу комешај ужасан, једва се види зелено тјело равнице од заплићених животних и грабежа неброј-них: коњи, овце, марава, људи у комешају притиснути; пред очима дар-мар и халабука, као да ће свијет да пропадне.

У невољи тој један гледа на небо, други на земљу, на равнице пуне и на-кланце фрешкогорске, хоће л' с неба ил

Двором и пред црквом стајала је упа-раћена чета перјаника, гдје је војнич-ке почасте чињела.

Послије службе божје, сви редом, напрем достојанству, ишло се у Сви-јетли Двор, гдје је Њено Височанство Књагиња Милена, извољела примати честите одапога народа, за сретну у-дадбу треће рођене кћерке. Сретно било Нововјенчанијем, Свијетлим Ро-дитељима и српскоме народу. Амин, да Бог да!

(Французи.) У пропасти уторак, походила нас је лијена и згодна чети-ца францускијех ђака доминиканског завода из Париза. Чету је предводно, управитељ института г. Барал. Ова весела дружиница — 18 бројем — зауставила се на Цетињу од уторника из јутра до сриједе по подне. Били су укочани, један дио у великој локанди, а остали по другим гостионама. Го-стили су се сви у великој локанди, а за вријеме трпезе, као вјерни синови слободног и веселог француског народа, весело благоваше и надрвљаше пу-ном чапом примичког вина и францу-ске шампање: Њ. В. нашем Књазу и Господару, владалачкоме Дому, јунач-ком српском народу и слободној Црној Гори. При њиховом одласку, скупила се лијена кита цетињских грађана, да се с њима опросте и рукују громо-гласним клицањем: живио француски народ!

(Педесетогодишњи свештенички јубилеј.) У Његушима прославио је на дан св. Преображења Христовог, честити парох Саво Пејовић, педесето-годишњицу своје свештеничке службе. Часни свештеник Саво родио се у Ње-гушима год. 1814, а рукоположен је од блаженопочившег митрополита Пе-тра II., у манастиру цетињском, 6 августа 1839 год. Ваљано је изврши-вао своје свештеничке дужности.

(Сјевер.) Са жестином коју још нико у ово доба упамтио није од кад је Црногораца и Црне Горе, од сри-једе прошасте па до у петак вече, дувао је непрестано страшан сјевер. Оно што сунчана жега и дуга суша немогоше, то ће овај суви сјеверни град уништити, и како се је бојати, сви касни усјеви до ногу ће пострадали. Као да не бјеху доста овом патничком али јуначкоме народу, потоци пу-шеће крви у којима се до јуче ку-пао, ево трећа година да Црна Гора страда од љуте веродице. Даће Бог и

са земље ко помоћи, јер их часови, тре-нутци дијеле од живота и смрти, слободе и ропства.

У један мах подиже се издалека маг-ла од прапине, чује се нека тутљава, Турци погледе тамо, но већ се чује вика на јуриш; ето, рупише од некуд Маџари.

Већ се чује звекот сабаља; Турци једни оставе пљен, и поврвтамо; други не могу од пљена да се раставе, тјерају на измак чопоре, но лоша им је срећа, сабаља им је већ за вратом.

Маџарски коњаници од стране варадин-ске спустише се на равни Сријем, и по-трагу налетеше на Турке, у пљачки расје-јане.

Чауш-баше вичу на скуп, да свом силном дочекају Маџаре, но вријеме је крат-ко, Маџари улете у гомиле турске: сијеку и газе; робље ослободе, а шићар Турци-ма измаче.

Покољ велики. Турци заплетени без реда узмачу, не могу да се саберу, већ лете куд их копита води. Гдјегдје сабије не опет нападају Маџари, па их тискају више горе, да им повратак у Босну пре-сјеку. Јуначина Иштван Барва предводи Маџаре, а Турци знају већ за њ, не једа-ред су шљим сабље кретарили.

Турци су утиснути у поље пришко, куд је Ферхат-бег са остали коњаници дојездио, на да се оданде преко плани-ског вјенца пребаци на Дунаво под Каме-ницу, а да промили главу пред Варадином. Томорија побринуо се за то, и посла чету коњаника од Варадина, преко Каменице на Ириг, Турцима у сусрет.

С друге стране Варадина, преко Бан-стола и Круше дола, крене се трећи ко-њички одјел на Ириг.

То су Бакићи и њихови јунаци.

Кад стјешњени пљачкаши турски до Ферхат-беге стигосе, Ферхат их прихвати и Бардове коњанике притиште. Велика је сила турска: Ферхатови закрилише сво поље и хумке иришке, па се сабијају у

очинска брига нашег Узвишеног Госпо-дара, па неће црногорски народ поги-нути Међу тим помоз драги Боже цр-ногорскоме народу.

Орден Кнеза Лазара.

За орден овај, који смо имали прилике да разгледамо до најмањег дјелића, мисли-мо да можемо казати да је одлично дјело како по замисли, тако и по изради. Замисао је изведена самим староерпским облицима какви су нам се сачували на нашим разним споменицима, као: на новцима, у живопису по манастирима и писаним књигама и на старинама друге врсте. На златареку изра-ду, која је похвалном брижљивошћу и одлич-ним укусом изведена, употребљено је злато, сребро, драго камење и емаљ. Драго каме-ње — дијаманти, рубини и сафири — одго-вара ерпским народним бојама, а исто та-ко и емаљ, којег има плавог и бијелог.

Орден је састављен од крета и ланца о ком крет виси. Орден се дакле носи о врату, а ланац је толико дугачак да крет пада на прса. Крету је дат облик, какав је одавна уобичајен у нашем народу и какав још данас Студеничани израђују од мрамора и који поријекло своје води од византијских образаца. Тога облика ни у једног данаш-њег ерпског ордена нема, а нема га тако-ђер ни у једног страног. Краци су у крета ланцасти, т. ј. горе су шири а доле ужи. Ужим својим крајем утврђени су у један колут, који тако чини средину крета. Ши-ра страна у кракова има на средини оштро, од двије косе црте састављено испуцчење које је иначе у византијских, а и у неких наших крстова заокружено. Између крако-ва крета избијају из котура зраци. Повр-шина кракова покривена је црвеним, а оперважена плавим емаљем. По првеном емаљу разијештено је девет крупнијех и ситнијех дијаманта, а по плавом, на горњем крају крака, по угловима, три ситна дија-манта. По бијелим пак од сребра зрацима између крстових кракова, поређан је, по дужини њиховој низ од рубина, коме је са стране лијеве и десно по један сафир. Сваки крак на свом испуцчењу носи по крупно, златно, резом шарано зрно, са ма-лим дијамантом на тјемени своме.

На котуру који чини средину крета, веома је вјешто укусно у емаљу израђен лик Кнеза Лазара у царском одјелу, овако како наше старе владаре виђамо сликане по зидовима манастирским. Као ту и на котуру лик стоји на зеленом подножју, а опкољен је плавом бојом. Око лика Лазаре-ва вије се зелен од емаља вијенац.

Овако је израђено и ископано лице у крета. Наличје му је простије јер нема драгог камења. Краци су и на наличју цр-вено емаљисани и са плавим ободом; зраци између кракова бијеле се бојом сребра, а на котуру је поље од црвеног емаља и на њему се од златних писмена чита име: Кнез Лазар, окружено златним вијенцем. Из котура избијају на четири стране златни зраци и покривају до пола црвен емаљ на крацима.

Обје стране крета, како богато иско-

јаке гомиле, а дасе бурним нападајима на Маџаре скр'ају.

Ферхат-бег сједи код хумке на дора-ту одовуд види на све стране, и напада-јима управља.

Ферхат потиснув Барда, већ је на кан да се спусти и сам на маџаре, да их свом силном сломије, гласа нико о погибији кући да не донесе.

Наједаред кроз просјек планински покажу се Бакићеве коњаници, и како се провукоше, стављају се брзо у двије гоми-ле за убојни ред, како ће једна другој у нужди притећи.

Ферхат није се том падао, па кланац није ни засјео, а нит их мога издалека на забрдном путу смотрити. Тек их онда спази, кад су се већ у бојни ред стављали.

Сад би Ферхат окренуо коњанике своје на Бакиће, ал на брзу руку не иде, јер су они десним правцем на Барда управ-љени, а Бакићи с лица ће га напасти.

Ферхат остаје непомичан, ал својима подвизује, да на лијево, заокрену, како би Бакиће с бока устукнуди, док он друге хрпе скупи и тамо управи.

Турци, како спазисше Бакићеве коња-нике, оставе Барда, да препријече оније-ма пут Ферхату, да не би ударили баш на око турски.

Први јурну Татари на Србе, за њима Турци.

Татари прво избаце стријеле на ко-њанике ерпске, на онда с копљима напри-јед лете. На онглед Ферхата доплас је до сукоба, гужве.

Татари су брзи, но у Срба осветничко срце, а у мишици чврстој усијана сабља за крвљу душманском жедни.

Сад се усукмешају, Срби потисну Та-таре на око до Ферхата, и што стижу — сјеку.

У исти мах груну турске хатлије, по избор Њишца, а да се не углаве међу Србе и Татаре. Друга хрпа ерпска савије, те Турцима за леђа заије.

Турци вичу: јуриш! Срби довикују:

љено лице, тако и простије надије, одликује се lijепим складом на њима и lijеним смислајем и сложеним употребљених облика. Крст заједно са зрнима златним мјерен, има у пречнику готово десет сантиметара. Крст не виси непосредно о ланцу, но су допуњују и управо објашњују смисао и значење овог ордена. Ту су најпре таблица изнад крета, која је украшена емаљем од три боје, и која на себи носи записане године 1389 и 1889; па онда изнад таблице знаци владалачки: скиптар, мач и круна. Таблица је заоквирена златном пругом и украшена на угловима по зрном бисера. Круна је старог византиско-ерског облика, како се виђа на глави Душановој у његових новаца, на печатима цара Лазара и иначе на већ наведеним сликама ерских краљева и царева по нашим манастирима. Круна је искићена бијелим, црвеним, плавим и зеленим камењем. Круна, таблица и крст стављени су у лијепу заокружену цјелину посредством граница која обухватају златно зрно на горњем краку крета, затим таблицу и најзад поврх ове служе као подлога круни и испод ње у накретном положеном скиптру и мачу. Веома је допадљив такав сложан и спој крета са таблицом и круном, јер је изведен природно и у веома уредној ерзмијери појединих дјелова. Изгледа да крст тек у вези с тим дјеловима добија право значење своје, и да без њих не би био тако важан и одличан дио ордена, како је сад с њима заједно.

За лијеву и десну страну таблице везани су биочузима по седам чланова од ланца. Чланови су четвртасти, емаљисани и носе наизмијенице једни војне, а других ерскије знаке. По ивицама окићени су златном зупчастом шаром, а на угловима по златним зрном. Војени знаци су од злата пластички израђени оклоп за груди, више њега стоји шлем с чепенком, испод њега висок буздован, а иза њега укритава се мач и напад. Знаци ови леже на пољу од правог емаља, и имају лијево и десно по један рубин. Хералдски знак је ерски бијели двоглави орао, од сребра, на округлом црвеном емаљисаном штиту, који опет лежи на пољу од правог емаља. У угловима око штита утврђен је по мали зелен камен као украс. Чланови су међусобно спојени беочузима од којих опет средњи носе као украс краљевски знак: златни љиљан, крашен бијелим емаљем и рубином по средини. Крајеви ланца спајају се осмостраном копчом, која је такође крашена емаљом од три боје.

Наличје у таблице, круне и у чланова од ланца златно је. На налицју таблице изрезане су опет године 1389 и 1889; у круне је налицје глатко, а у чланова шарано урезаним преплетима, каквих има у нашим старим писаним књигама.

Замисао је према наведеном на овом ордену посре у духу народном, а употребљени облици обилежавају га као одличје и искључиво владалачко. На њему је нагловешћен повод и прилика његовог установљења.

Са главним дјелом на средини крета, са ликом Кнеза Лазара, косовског мучени

ка, доведени су у везу владалачки знаци, доба косовске погибије и доба петогодишњице косовске. За орден се може рећи да је искључиво ерски орден не само по имену своме, но нарочито по замисли и облицима, од којих је сложен, толико је то исто и са израдачке стране, јер је на њему показан укус и искуство и вјештина у изради појединих саставних дјелова његових. То важи у великој мјери о лијепом емаљу на ордену. Емаљ је веома чисте боје и провидан; а то је врста која се много више црни као украс но онај непровидни, и за коју се тражи велико искуство у справљању и топљењу. Грађење лијепог емаља често је тајна породична, и иде у наслеђе од оца на сина, јер има мајетора који само емаљ праве за златарске радове разне врсте. На ордену је емаљ особито лијеп, а нарочито ваља споменути да му љепоту диже нарочити начин, како је поље испод емаља израђено. Брижљиво и укусно изведено је и све остало, па било да је у једном примјеру, израђено само руком или у више примјерака справака. С особитим прилежањем израђен је у емаљу већ споменути лик Кнеза Лазара.

Цртеж је за орден смислио и нацртао г. Михаило Валтровић, професор Велике Школе, који је приликом нестогодишњице нацртао и обрасце за косовску епомену, за мистрију и чекић, којим је Његово Величанство Краљ Александар положио темељ споменику косовским јунацима у Крушевцу. Сам пак орден израђен је у признатој радионици г. г. Николаја и Дункера, фабриканта златних ствари у Хану у Хесенској. Глас Хануа као вароши у којој се израђују укусни, одлични златарски радови, овим је ордену поново засведочен, а г. г. фабриканти којима је до сав повјерена била израда многих већих руских ордена и других држава, повјерење поклоњено им, сјајно су оправдали. У Хану су развијени разноврсни радови који у вези стоје са златарством, као глачање дијаманата и другог драгог камења, резање у другом камењу, емаљсања, гравирања и т. д. Јако је развијено грађење гвоздених и бронзаних, ситних и крупнијих скупуних ствари. Извоз је њихов велики не само у Немачку но и у Италију и Француску, где се у Паризу многа ствар са жигом Хануауских фабрика продаје као париеки производ. Држава многа чини за унапређење вјештака и радника. Хануа има у великој, пространој згради своју академију за живопис и скулптуру, где се младићи уче цртању и сликовању у разним врстама својим. Академија је снабђена свим потребним средствима у обрасцима од гипса, дрвета, камена и метала из свију периода љутске културе. Уз Академију је нарочити простран музеј са оригиналним индустријским старинама разне врсте и у снимцима од дрвета, гипса или метала. Мушка и женска младеж стотинама посјеђује академију, прибира себи потребно јој знање теориско и практично. Корист се те академије онако се сваком годином више и више.

Израду ордена Кнеза Лазара прихватила су г. г. Николај и Дункер особитим

шаље Павла Бакића са тридесет коњаника својих краљу у Будим, са њим алајбарјак, и још других четреет барјака, а покрај тог дванаест заробљених бегова, међу њима Мустафа-Атлагић, цвијет босанских хатлија. Нијесу се кукавички борили, сваки је хришћанском главом ропство замијенио. Побједили су их Маџари домобранитељи, и осветили ерски; Турци се за лијеп бораху, неправда челику мишцу омекина. Још краљу носе уздарје, шамеке и мисирске хатове, седела од слонове кости скупе абајлије.

Ноћу језде на халовитим коњима, а дању се одмарају. На путу свијет им се клања, као избавитељима хришћанства.

Кад у Будим град етигоше, Бакић стане са јунацима пред краљев двор, а чељад плијен пред праг двора донаша.

Краљ с Баторијем иде јунацима на сусерет.

Бакић с коња се спусти, и ступа краљу, да му руку цјелива.

Краљ пружа јунаку обадвије руке, да му образ цјелива, јер је штит хришћанства.

Бакић даје у руку алај барјак Ферхатов, краљ прихвати га, но слаба му рука, нија се барјак и паде на роба Мустафу-Атлагића.

Атлагић барјак прихвати, и ускликне — алах Керим, бог је милостив.

Робље, бегови су покрај барјака, и мило им бјеше виђети, како алај-барјак паде из рука краља маџарског, а баш на пресавом Мусулману, бегу Атлагићу, тада га у вис подигне.

Атлагић се смијени и дружина заробљена. Турци мисле, да ће се краљ маџарски испред алај-барјака срушити, и дин-и-нам дамију у Будимграду подићи, какве до Сарајева нема.

ресположењем и пажњом и повјеравали је првим искувеним вјештацима и радиницима. Уз укус онако се на ордену и ваљана, поуздана израда.

Орден је смјештен у засебан ковчег и лијепо одликује на црној кадифи којом је ковчег изнутра превучен. Споља је ковчег покривен црвеном чупавом кадифом, и носи на заклопцу своме сребрну плочу са златним натписом: Орден Кнеза Лазара 1389—1889. „Одјек“.

Књижевност.

Невен, чика Јовин лист, доноси у своме петнајестом броју за 1889. овај садржај: 1. Цезар и девенице. Пјесма (са сликом). — 2. Гробови Ђуте. Приповијетка. — 3. Писмо из Лондона и отпорука. Пјесма (са сликом) од Аџа. — 4. Зимовка. (Gimpel). — 5. Добру скуже. Пјесма. — 6. Краљев пјевач. — 7. Краве и њихова жељика. Пјесма (са сликом). — 8. Хинези се возе кући с вашара. — 9. Дивна је... Пјесма од Алексе Шантића. — 10. Зла маћеха. (Словачка народна приповијетка). Прево Б. С. Стапарац. — 11. Чудна бантованка. Пјесма (са сликом). — 12. Овијана зрица. — 13. Чиода. По њемачком од брада Владимира. — 14. Даштања. 15. Новије књиге.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу: Јован Јовановић Кamenica Srijem (Syrmen). — „Невен“ чика Јовин лист излази дванут мјесечно на читавом табаку. Цијена је за Аустро Угарску на читаву годину 4 ф., на пола године 2 ф. за Србију и Црну Гору и остале крајева 10 дин. или 5 ф. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 ф. 50 новч, на пола године, и шаљу се на адресу; Штампарија А. Јајевића у Н. Саду.

ДРУГОВИМА, ПОЗНАНИЦИМА И ПРИЈАТЕЉИМА

Дјечије књижевности.

Код нас у Србији излази један једини лист

„Б А Ч Е“

„Баче“ од септембра мјесеца ступа у трећу годину свог живота. Шта је, и колико је оно урадило за ове двије године живота на читаоцима је да пресуде. У препоруку „Бачетову“ можемо ово рећи: оба референта које је Главни Просвјетни Савет одредио да прегледа „Баче“ од прве године, препоручили су га да се откупи за поклон ђацима основних школа. „Нова Зета“ вели: да није изостао иза својих другова „Голуба“ и „Невена“, а „Златибор“ препоручје га као добар и ваљан лист родитељима да га куне за своју дјецу.

„Баче“ ће се у будуће још више трудити да одговори свом задатку и праву, а то је: да потпомогне што боље образовање наше омладине; да у њој гаји, родољубје и љубав за све оно, што је лијено, добро и племенито. Уредништво је се потрудило, те је око „Бачета“ прибрало и прикупило готово све наше познате и признате раднике на дјечијој књижевности. Тако поред досадањих сарадника, радиће још и ови:

Г. Г. Сретен Хацић филозоф; Вл. Јовановић и Бр. Нушић пјесници; Сећански предавач; Коста Петровић, Мих. Милошевић, Мих. Ст. Ризнић и Дим. Ј. Путниковић учитељи; и Драг. Н. Лаучевић економ.

„Баче“ је у посљедњем броју прошле године обећало, да ће у овој трећој години излазити два пута мјесечно. Због овог морала би се и цијена листу повисила. Али, оно водећи рачуна о садањем материјалном стању нашег народа, и желећи да допре у сваки кутић ерског краја и код сиромаша и код газде одустало је од ове намјере. Оно ће и у будући излазити један пут мјесечно у величини „М. Србадије.“ Но да би „Баче“ задовољило и богатију омладину, и да би дао најош омладини више материјала за читање и поуку, оно ће поред листа издавати и засебне књижице са сликама, као додатак „Бачету.“ У овој години ових књижица биће и Ускрс. Свака књижица биће велика око пет штампаних табака.

„Баче“ у будуће коштаће за Србију: на годину 2 дин на по године 1 дин.

Са додатком: на годину три дин. на по године 1½ дин.

За остале ерске земље стаје: на годину 3 дин.

Са додатком 4½ дин.

Скупљачима се даје једанајести број као награда за труд.

Из свега овог, види се, да се уредништво свом силом труди, да лист сваком годином и бројем буде бољи и садржином и сликама, и да задовољи и богаташа и сиротана. Оно и у будуће неће у овом малакрати. Али је издавање овог листа скопчан са великим новчаним жтвима, за то се обраћамо мојим друговима, познаницима и пријатељима дјечије књижевности, да ме својски потпомогну у скупљању претплатника. Скупљачи се још моле, да нам претплатнике пошту најдалье до 15 Сент. ове године како би се знало у колико ће се примјерака „Баче“ штампати, и да би

се штампале адресе претплатницима. Претплату треба слати у плаћеном писму или уреднику у Ниш или књижари Валожићевој у Биоград.

Сви ерски листови моле се да овај оглас објаве у својим листовима. Они пак који желе да им лист шаљемо у замјену, а то до сад нијесу радили, моле се, да нам свој лист шаљу у замјену.

„Баче“ од I и II године може се још добити повезано; и то: од прве године за 1.20 дин. а од друге године за 1.60 дин.

У Нишу, 6. Август 1889 г.

Пет М. Никетић

Учитељ и уредник „Бачета“.

Умјетност.

„Балканска Царица“ у руском преводу.

Руске новине „Сынъ Отечества“ од 8 августа доноси:

У Озерковском позоришту, у неђељу 6 августа био је интересни спектакл, оглашен још за у петак, но незнамо из каквих узрока, био је одложен. Представљала се је драма „Балканска Царица“ аутор које је наш омиљени гост Књаз Црногорски Никола. Осим тога, тај дан је, као посљедњи, према објавама, госп. Дескашев, у народној ношњи, пјевао је ерске и црногорске пјесме. Почетак је била стара комедија у једном чину: „Солъ Супружества“, коју нијесу хрђаво одиграли г. Ајаров и гђа. Стријељска. „Балканска Царица“ није била цијела престављана, него само прва сцена првог чина и друга сцена другог чина, но из те двије сцене, потпуно је разумљива садржина драме. Балканска Царица — то је Даница — вјереница другог сина књаза црногорског, Ивана Црнојевића, која отказује ићи за својим љубавником изневјеривши своју отаџбину и предавши се султану, — отказује се, негледajući на примамљивост бити царицом свију балканских земаља. Пјеса је та преведена у стихове од г. Милана Жераића а за позорницу у преводу су учињене неке поправке другим лицима и у опште превод је испео доста добро. Престављачи одлично су се показали с изговором стихова, које обично не бива без труда. „Балканска Царица“ изобилује патетичним мјестима; лица која раде говоре о својој јуначкој отаџбини, с таквим заносом што и нехотично изазивају мјестимце излијево аплаудирања, односећи се к савоме садржају њихових монолога. Постајана „пјеса“ на Озерковском позоришту, може се назвати доста добро. Ношње су биле прелијепе, при чему је уложено много старана, да би се исте одликовале свом могућом тачношћу. Обрађајући се к извршици, мора им се с праведивошћу изразити пошала што су се постарали, да се изврши пјеса. Главне улоге биле су одиране госпођом Козловском и г. Ајаровим. Прва је престављала Даницу, а други њеног вјереника — Станка. Трећа одговорна улога, лежала је на г. Ленском: он је престављао оца Станковог, књаза Црне Горе, Ивана Црнојевића. Госпођа Козловска, одлично је одиграла своју улогу. Њу су неколико пута прекидали обраћавањем. Особито су сретно испала у ње некоја мјеста из посљедњег разговора с издајником — вјереником, и ријеч „никада“ изговорена као одговор на предлог да одбаци своју сиромашну домовину и да бјежи у Стамбол. Улогу Данице, право говорећи, требало би да одигра млађа престављачица, али драматски дар госпође Козловске потпуно је подмирио нехотични у овом случају недостатак. Господин Ајаров у прелијепу, као и гђа. Козловска, књижевској ношњи, извео је своју улогу охолу, честољубивог младића, особито живо. По ходу драме он убија с почетка кнеза Деана, а затим и своју вјереницу, зато, што они њега коре издајом и што му пријете осветом. Убиство Данице и служи закључним епизодом другог чина. У души Станковој боре се љубав и честољубје, он са заносом приказује својој Даници, што он очекује благодарећи милости султановој и преласку у турску вјеру и у то врјеме долази у страшно огорчење, кад њега називају издајником. На посљетку честољубје заједно са бојазни ради дазо за убиство кнеза Деана узима маха над љубављу, и Даница пада жртвом свог смјелог изобличавања. У првом чину појављује се отац Станков; он отирава свог сина на војску против турска а у помоћ Арбанасима. У монолозима Књаза Ивана, изговореним г. Ленским, закључују се упуства у том како треба да се понаша млади Књаз. Овђе се исказују та начела, на којима се зиђе строј црногорског живота. У првом чину произлази разговор Станков с турским посљаником, Ибраим агом (госп. Морозов). Послије обичних источних поздрава и клањања до земље, ага сједа по турски на диван, слика пред Станком моћ султанову и разним ласкавим примједбама изазива у мислима честољубивог младића, преступне мисли. Публика је с особитом пажњом гледала „Балканску Царицу“ и није могуће не пожељети, да би се тај прелијепи извод појавио на позорници сцену.

Посље „Балканске Царице“, г. Дескашев, испјевао је неколико ерских и

удри потурице, рука ти је света, ту је Дели-Павле!

Турци виде мрког, бијесног погледа јунака, па мисле: е то је тај Дели-Бакић.

Ферхат је стијесњен, не може да се исплете. Замисао не може, а да се опет у ред стави, јер преко вијенца планинског дохујаше од Каменице Бановића хусари, па Ферхату за леђа западну.

Ферхат-бег, дивна јуначина, видео је битке у Перзији и Арабијану, свуд га је срећа послужила, а сад паде у клопку, коју је он другоме склапао; не може ни напријед ни натраг.

Ферхат види силног делију Павла Бакића, како му сваком ударцу Татарин подлеже, јер у гужви они не могу ни скопљети ни стријелом. Рад би се силном делији примаћи, но не може од лепина људских и коњских.

Ферхат стрјелом на Бакића гађа, да га обори, ваљда ће онда ред поправити.

И Бакић види Ферхата, познаје се да је свијема на челу. На чалми забодена му челенка бијела, низ њу алам камен трепти.

Павле не може да се копшом коњском до Ферхата докопа, сатне се са узен ђије и подиже лук и стријелу татарску. У исти мах зукне му етдијела Ферхатова покрају уха, но промаши. Број Павле стријелу напери, но у исти мах и Ферхат другу; али га Бакићева естријела погоди у грло; прије него штоје он своју избацио. Ферхата крв облије, ал још с коња не пада.

Кад виђеше Турци Ферхата крвава, још једаред халакну, но Орбе помаћи не могу.

Благоловом отисну се до Варадина, па одавде у Футог, гдје је Томорија с војском.

Павле Бакић подијели од плијена турског подоста међу своје јунаке, за себе задржи нахит Ферхата и њеза дората му. Томорија, да би краља обрадовао,

црногорских пјесама, при чему је последије сваког броја преобуковао се у одијело које је одговарало садржају пјесме. Најбољи успјех је пао на дио „Онамо онамо“, пјесма састављена од Књаза Николе. Пјесму је публика захтјевала, да се повторава.

ПРОСВЈЕТА

„МАТИЦА СРПСКА.“

Састајак књижевних одјела 4. (16.)

јула 1889.

(Свршетак.)

Прелазећи на књижевни рад, јавља књижевни одбор, да су за „Бетонис“ Примљени ови саставци:

1. Оцјена Мите Поповића на дјело: Школе Срба у Угарској и Хрватској, од пресељена под патријархом Чарнојевићем, год. 1690. до почетка овога стољећа. Написао Петар Деспотовић. I, оцјењивачу је одређено 20 ф. у име награде.

2. „Лажни Бранковић“, чланак који је написао и у рукопису послао Лајош Талоција, и који је с мађарског превео др. Ст. Павловић. Преводиоцу је одређено 30 ф. у име награде за тај посао.

3. Састајак: „Средње школе у Србији“ од Ипола Фехира, који је с мађарског преведен.

4. Оцјена Бранка Ановића, на дјело: „Пјања од Мите Петровића, и преводиоцу је одређено у име награде 25 ф. за тај посао.

5. Књижевна расправа: „Наше драмско пријенче“, од дра. Милана Савића, и писцу је одређено 70 ф. за тај књижевни посао.

На расписане награде, до одређеног рока, до Петрова-дне, стигла су ова драмска дјела:

1. „Марко, Краљевић српски. „Историјска трагедија у 5. чинова, од непознатог писца.

2. Кобан спомен. „Позоришна игра у 3 чина, од непознатог писца.

3. „Херцег Шћепан, Господар Херцеговачки и чувар гроба св. Саве.“ Трагедија у 3. чина, од Јована Поповића — Липовца.

4. „Ускокова љубав.“ Глума у 4. чина, од непознатог писца.

5. „Протри очи.“ Драма у 5. чинова с пјевањем, из садашњег живота народа српског, од непознатог писца.

6. „Зна она шта ради.“ Комедија у 5. чинова, од непознатог писца.

Сва та позоришна дјела, издана су на оцјену члановима дру. Милану Савићу и Јовану Грчићу.

То је од прилике уређено на књижевном пољу на састајцима књижевног одбора, којих је пет било од последњег састајка књижевног одјела.

Узима се на знање и секретар друштвени А. Хаџић умољава се да говори у спомен и славу Јовану Наки В. С. Миклушом, а члан др. Милан Савић у славу и спомен Јаши Игњатовићу у свечаној сједници књижевног одјела о св. Сави 1890.

Књижевни одбор поднаша извјештај о раду одбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића.

Тај одбор имао је у последње вријеме два састајка и на њима је уређено ово:

За „Књиге за народ“ примљена су ова дјела:

1. „Српски књижевници“ I. Од Мите Калића, и писцу је одређено 20 ф. по штампаном табак у име награде.

2. „Приповијетка Лава Н. Толстога.“ С руског превео Јован Максимовић. (Остатак).

3. „Увод у науку о вођарству“, од М. Д. Дејановића и писцу је одређено у име награде 12 ф. по штампаном табак.

4. „Производ полога за каламјење племенитих вођака“ и

5. „Каламјење вођака“, са сликама, од М. Д. Дејановића, и писцу је одређено у име награде 20 ф. по штампаном табак.

Није примљено дјело „Шест приповиједка или прича“, од непознатог писца.

На оцјену је издато А. Варађанину дјело В. Димитријевића „Дуван је отров“. Одлучено је, да се у 28. свесци „Књига за народ“ штампа дјело Мите Калића, „Српски књижевници“ I.

Није примљен приједлог Косте Драгосавца, члана „Матице Српске“, да од књига што их издаје „Матица Српска“, из задужбине Петра Коњевића сваке године једна таква књига буде календар, из разлога, што „Књиге за народ“, по утврђеном програму, морају доносити таква поучна и забавна дјела, која ће наш народ подизати и снажити морално и материјално и која ће га поучавати, како да чува и његове здравље своје; даље, из разлога тога, што се календар неби могао продавати по 10 новчића, а сувише још што томе на путу стоји и уговори, кој је за издање „Књига за народ“ склопљен са књижеаром браће М. Поповића.

Секретар јавља, да је на расписану награду из фонда Јована пл. Наке В. Семиклушког за путописе о српским крајевима и земљама стигло дјело с натписом: „У горњој Славонији,“ путописне слике, од непознатог писца с мотом: „Лијена наша домовина“ и да је то дјело одлуком књижевног одбора издано било на оцјену члановима: Миши Димитријевићу и Стевану Лекићу.

Члан Миша Димитријевић у својој оцјени о том дијелу наводи, да је предмет томе путопису Горња Славонија, управо онај крај јој, гдје станује главно стабло српског народа. То је онај крај славенске земље, коме је средиште Пакрац и Липик, са полупречницама до Драве према Барчу и опет до Саве према Старој Градишци. Слика те написане су лако и занимљиве су. Писац нас упознаје не само са топографијом тога краја, већ и са етнографским и геолошким приликама, а има и озбиљније рефлексије о социјалним одношима. Из тих слика види се, да је писац човјек који има дара за проматрање и по томе је поглед пишева оригиналан. Нема сумње да ће то дијело много допринијети томе, да се позна тај веома мало познати крај нашег народа, те с тога предлаже оцјењивач, да се то дјело награди, али величину награде да одреди одјелене.

Члан Стеван Лекић наводи у својој оцјени, да је писац у свом дијелу изнио неколико слика, седам на броју, са свога пута по горњој Славонији, гдје наш народ у великом броју живи и едје је „Српство“, као што сам писац вели, „све до данас већином непокиварено и чисто одржало свој народни значај“

Главни је предмет тих путописних слика опис Пакраца и Дарувара. Ту су побројана сва мјеста, која леже у близини тих варошица. Веома је вјешто описано земљиште, како изгледа, како се обрађује и какве плодове доноси. Споменути су та моћни становници по својој народности и црта им се живот и рад. С особитом пажњом описано је живовање српског народа. Тим путописним сликама подиже још и то вриједност, што је писац вјешто умлео у своје описивање и по неколико занимљивих црта из прошлости тога српског краја. Према свему томе оцјењивач налази, да су те путописне слике тако вјешто израђене, да могу задовољити свакога читаоца, био он које му драго струке, и да тако заслужују да се награде и у „Бетонису“ штампају.

Хвалећи тако оцјењивач споменуто дјело тражи још то, да се језик прије штампања очисти од многих страних и застарјелих ријечи, необичних израза и неправилних облика.

Према тим оцјенама а на основу овлашћења главне скупштине досуђује се дјелу: „У горњој Славонији путописне слике“, награда од 100 ф. а. вр. са жељом, да писац поправи језик у дјелу свом прије штампања у „Бетонису“.

Кад се отворило дјелу приложено запечаћено писмо на ком се налазио исти натпис који и на дјелу, видијело се да је то дјело написао проф. Мита Петровић у Сомбору.

Народни добротвор. Г. др. Љубомир Радивојевић леџник из Каменице, основао је фонд од 10.000 дуката на просвјетне цијељи и руковање са фондом тим повјерио је краљевско срп. министарству просвјете и црквених послова. Слава и хвала нека је родољубу овом, који се овим даром уврстио у редове првих добротвора народа српског!

Пишу нам из Борче ово: „Од дужег времена наилазили су овдашњи жители стари сребрни новаца, а и златних се прије 10. година по 1—2 комада налазило. Ове године нашли су поједини људи, који један а по који 3—4 комада дуката, и то од Константина године 334—337, послеје Христа. Исти дукати нађени су на једној њиви поред друма, у растојању 20—30 метара, на површини земље. Дукати су различити: било их је величине садање четир крајцаре, величине садањих цванџика, и величине садањих 10 новчића. Исте дукате покуповао је госп. Вајферт пивар из Панчева, веће је плаћао 150 ф. а мање 35—60 ф. Ушљед пријаве надлежној власти, изаслат је госп. Ронај, поджупан торонталске жупаније, који се о нађеном новцу потпуно увјерио.“

(„Браник“.)

ЧИТУЉА

Иза кратке болести, пошто се са свијетом опростила по обредима светог православја, ноћи од 5 до 6 августа, у далматинској вароши Врлици, тихо премину

МАРИЈА УДОВА КРСТА КУЛИШИЋА.

Као што приморски Срби нигда прежалити неће незаборавног српског

посланика, *Крста Кулишића*, тако исто и супругу његову, вазда ће са сузним очима спомињати, јер бјеше узор ерпкиња, сунруга и мајка. И одиста од велике је утјехе, кад нам неумољива смрт дично и племенито име са собом не понесе, него вазда на овоме свијету за нама остаје. Покојница и ако је доживјела ријетку старост од 82 године, ипак сиротиња врличког среза жалиће ње прерани губитак — јер сиротињска нејач ни још одрасла нијесу, да без њене његе и помоћи, сама живјети може. Није било гладног да га наситила није, нити нага, да га није заодјела — рука милосница Марије Кулишића до сваког је допирала. Она бјеше једна од онијех ријеткијех ерпкиња, чији ће примјер учити ерпске мајке како треба дјецу своју узгајати — за Српство. Жалимо племенито срце њено, у којем је чиста српска крв врела, да је престало кудати. Али живу наду гојимо — а нада нас преварити неће — да сиротиња врличког среза, у синовима њеним и јединици кћери јој, наћи ће достојне замјенике; јер што су Крсто и Марија Кулишића узгајали, не смије бити иначе, него *српско и за Српство*. Међутим сузним очима шаљемо честитој браћи Кулишића наше сажалење најсрдачније, а над могилама Крста и Марије Кулишића од Бога просимо: Вјчнаја памјатъ.

Разне биљешке.

У „Бранику“ читамо:

(Дар краља Милана). 2 августа о рођен-дану краља Александра, послао је краљ Милан министру просвјете и црквених послова ово писмо: „Данас на први рођен-дан по миропомазању мога сина, Његовог Величанства нашега краља Александра I., нашао сам се побуђен дати држави на просвјетне цијељи и то за ботаничку башту, своју башту овдје у Биограду у одјелењу палилуеском преко пута палилуеске касарне под једним условом, да се ова башта зове „Јевремовац“ зарад сјећања на нашег славног претка мојега и мојега сина, Господара Јеврема Т. Обреновића, великог љубитеља народне просвјете. Молим Вас Господине Министре, да будете добри примити у име државе овај дар“. — Као што смо извјештени башта ова, коју је држави поклонил краљ Милан, вриједи до 150.000 динара.

(Нестао посланик) „Schles. Ztg.“ јавља незнамо да ли истинито, да је португизки посланик у Петрограду, барон de Santos нестао, а да се незна гдје је. Посланик тек се је недавно са свог доцуста вратио, те се је код свог повратка и најавио код дворског маршала, па је био позван к вјенчању црногорске Књагиње Милице с Великим Књазом Петром. Била су и кола за њ приправљена, но њега небјеше, а није се дао ни испричати. Како се је дознало, како је одутовао с изјавом, да се неће вратити. Једноме својем пријатељу је наложио, да му прода по собље. Чудно је, да барон Сантос није о свом одласку обавијестио ни шањолског покласара, код којег је сваки дан боравио. Петроградски дипломатички кругови много расправљају о том чудном случају.

(„Обзор“.)

(С париске изложбе. Музика на свијетској изложби.) На трокадору бјеше прије неколико дана приређен концерт на просто народним музикалним инструментима, који се у извјесним земљама употребљавају. Продукцију отвориле бретонске гајде, праћене или виолом — нека врста цимбала, или малом обојом. Бретонска музика не заслужује овог славног гласа, који јој стекло домаћи пјесници. Само један од четири гајдаша изашао је у народној ношњи бретонској, у широким чакширама до кољена и у широком шеширу. И ако је он најгоре свирао, захтјеваше публика, да свој комад понови — и то само зарад његове ношње. Много боље извршили су своју задаћу Провансали, играјући десном руком на малој свирали а лијевој ударајући у мали, дугуласти бубањ. Свију ових тамбуринара бјеше девет, који у опште имађаху лијеп успјех. Њихова музика је весела и дискретна а лако дунаше у бубањ одређује такат. Истина, музика је ова врло дјетињаста и још чудноватија с тога, што се неки од свирача служили ногама. Врло развијену музику извела је провансалска Естудиантина, која се састојала из 18 мандолина, 2 кларинета и 1 тамбурина. Ма да су продукције њене у Паризу већ познате, ипак бјеше од публике лијепо примљена. Други одје-

љак концерта заузимаше иностранство. Велики успјех имали су познати супрузи Пјетропертрови, свирајући на мандолину и гитару. Нова бјеше махета из Мадере, која личи на малу мандолину. На истој свираше једна дама — али њен звук бјеше доста сухопаран. Општу веселост пробудио је влашки свирац на јају. Из овога инструмента, који се састоји из више свирача неједнаке дужине, изводио је свирач чудновате тонове, налик на псеће лајање. Са потпуним правом допадале се осмочлани оркестар ерпских тамбураша. И њихова лијена ношња учинила је лијеп утисак на публику. Њихово се одијело састојало од бијеле кошуље са широким рукавима, бијелих пртених гаћа, плавог свиленог предлака и црвеног оковратника. Разумије се да и мађарска циганска капела судјеловаше у овоме одјељу, и то двоје, једна женска и једна мушка.

(„Уједињено Српство“.)

НОВА КЊИГА.

„Лазар“ трагедија у пет чинова. Написао Милош Цветић. (Ова је књига награђена из књижевног фонда Илије М. Коларца), а купити се може у мојој књижарници. Цијена је ф. 1.

Цетиње, 17 августа 1889.

М. Иванишевић.

ОБЈАВА.

Ријешењем Великог Суда од 12 јула о. год. Бр. 2053. износи се на јавни инканат кућа Блажа И. Врбице постојећа у овој вароши у главној пјаци. Кућа је дугачка с лица 5 метара, једном камаром, (одаклијом) при земљи и ходником с приједа, с магацином позади исте; на поду има с приједа једну камару су два прозора, и позади једну помању камару. Први глас инканта биће од фиорина 1500 а. в.

Ко би желио исту кућу купити нека се пријави овој Управи до 1 октобра о. г.

Цетиње, 18 августа 1889.

Бр. 647.

УПРАВА ВАР. ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Кућа синова пок. Сава Милошева Ивановића издаје се јавној продаји за измиру њихових дугова. Кућа је на под, а на главној пјаци. Ко би желио исту купити нека се пријави потписаној Управи, 13.—20 и 31. Августа ове год., ког ће се дана дати оное ко највишу цијену и готов новац буде понудио.

У исто вријеме позивају се њихови дужитељи да се одређеног дана пријаве са својим рачунима и признаницама.

Цетиње, 28 Јула 1889.

УПРАВА ВАР. ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Кућа Шћена Кустудије постојећа у овој вароши на Ђошку улице која води поред „Зетског Дома“ и пазарној пјаци, издаје се јавној продаји; кућа је су четири камаре, кужином и пој друмом, припадајућом баштом и у њобистијерна. Ко би желио исту купити нека се пријави овој Управи до 1. Октобра о. г. ког ће се дана продати оное, ко највишу цијену и готов новац понудио буде.

Цетиње, 11 августа 1889.

Бр. 623.

УПРАВА ВАР. ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Моју кућу, која се налази на Цетињу, продајем из слободне руке; кућа има 24 лакта са 6 камара, такође малу кућницу од 14 лаката и авлију са воћкама. Ко жели исту купити нека се пријави потписатоме.

Ријека, 29 јула 1889.

Вуко М. Ражнатовић.

TIMBRES-POSTE

J. DELZENNE, 1. Rue Allent, PARIS
Achetez tous les Timbres anciens et nouveaux, et plus par retour de courrier. — Lui faire nos offres avec échantillons